

Arif Nihat Asya'nın Kısa Nesirleri

M. Fatih Andı*

Arif Nihat Asya'nın Kısa Nesirleri

Arif Nihat Asya, Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatının çok sayıda eser vermiş, önemli bir şairidir. Fakat onun edebî kişiliği devri içinde yalnızca şiirleri ile değil, nesirleriyle de belirir. Asya'nın bu mensur eserleri içinde dikkati çeken örneklerden birisi de kısa nesir parçalarıdır. Bu kısa nesirleri, gerek edebiyat geleneğimiz içerisinde ele alarak, gerekse onun bu geleneğe ilave olarak beslendiği Doğulu ve Batılı kaynaklar çerçevesinde değerlendirirsek, vecize/aforizma diye niteleyebiliriz. Ayrıca bu nesirlerden bir kısmı mensur şiir, bir kısmı ise nükte yahut noktürn diye adlandırılabilir.

Anahtar Kelimeler: Arif Nihat Asya, nesir, mensur şiir, vecize, aforizma

Arif Nihat Asya's Short Prose Texts

Arif Nihat Asya is an outstanding poet of Republican era of Turkish literature who gave a number of works. However his personality as a literaryman doesn't consist of his poetry, but also his prose. Among his prose works, one is his short prose texts. If we handle these texts, according to Turkish literature tradition, and Eastern and Western sources, we could identify these maxims/aphorisms. In addition, some of these works could be assumed prose poem, and some as wit or nocturne.

Key Words. Turkish literature, Arif Nihat Asya, prose, prose poem, maxim, aphorisma

* Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
andifatih@yahoo.com

Arif Nihat Asya, Cumhuriyet dönemi Türk şiirinin önemli isimlerinden birisidir. Onun 22 adet kitapta toplayarak yayımladığı şiirleri, gerek tematik yelpazesi, gerekse dil, üslûp ve teknik özellikleri ile şairi edebiyat tarihimizin dikkat çeken şahsiyetlerinden birisi yapmıştır¹.

Fakat onun Türk edebiyatı içerisindeki yeri yalnız şairliği ile değil, şiirlerinin yanısıra, nesirleriyle de öne çıkar. Asya'nın, 1930'da Adana'da öğretmenlik yaptığı yıllarda yayımladığı ilk mensur eseri *Yastığının Rüyası*'ndan başlayarak 1976'da yayımlanmış olan *Kubbeler*'e kadar düzyazılarını topladığı on adet kitabında² mensur şiirden denemeye, fıkradan mektuba, seyahat yazısından iç ve dış politika yahut sosyal tenkit konularına açılan gazete yazılarına, vecize, nükte, hiciv ve fantezi tonlu kısa değinilere kadar çeşitlenen bir yelpazede kaleme aldığı düzyazı bereketi ile, döneminin velût bir düzyazı ustası (nâsiri) olma sıfatını yüklediğini ve bu çizgideki eserleriyle de, Tanpınar'ın hükmüyle söylersek, "kendisine mahsus yazışı ve duyuşu olan orijinal bir sanatkâr" olarak dikkat çektiğini görürüz.

Gerçekten de Ahmet Hamdi Tanpınar, bir soy sanatkâr duyarlılığı ile onun bu nâsir yanını en evvel fark ve tebcil edenlerdendir. Daha 1930 yılında, ilk mensur eseri *Yastığının Rüyası*'nın yayımlanması üzerine yazdığı bir küçük yazısında, Asya'nın nesrini bu eseri dolayısıyla "eskiyi gevelemekten yorulan dimağımıza fantezist bir çeşni getirmektedir. Küflü bir romantizme ve şekle bürünen ruhlara bu kitap, büyük bir ders ve yeniliğe susamış ruhlara da büyük bir ümittir."³ diyerek alkışlar.

Arif Nihat Asya'nın nesirleri, şiirleriyle aşağı yukarı aynı tematik yelpazeyi paylaşır. Sosyal ve siyasal konuların yanında, tanıdıkları, arkadaşları ve yakın çevresi ile kurduğu yakınlıklar, başta Adana ve Kıbrıs olmak üzere görev yaptığı yahut gezdiği vatan parçalarına ait gözlemler, duygular ve günlük hayat kesitleri, aşk, tabiat sevgisi, tarih duygusu ve dîni tahassüsler bu nesirlerin de çerçevesini belirlemektedir. Bilhassa sosyal ve siyasal konularda yahut günün politik hengâmesine gösterilen tepki yazılarında ironi, çağrışımlarla örülmüş zeki bir hiciv atmosferi bizi hemen muzipçe kendine çeker. Bu muziplik, farklı bir tonda olsa da, aynen şiirlerinde olduğu gibi, bazen şaka, bazen nükteyle karışık bir biçimde aşk ve kadın güzelliğinden söz ettiği kısa metinlerinde de (ki bunların çoğu mensur şiirdir) karşımızda belirir. Ve hepsinin ortak özelliği olarak, hiç tereddütsüz söyleyebileceğimiz bir hükümdür ki, temiz, pırıl pırıl bir Türkçe, Asya'nın düzyazılarının da genel karakteridir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, bu nesirlerin bir kısmı deneme, bir kısmı mektup, seyahat yazısı, mensur şiir yahut gazete yazısıdır.

¹ Bu şiir kitaplarının listesi için, Arif Nihat Asya'nın şiirleri üzerinde yapılmış kapsamlı bir çalışma olan şu esere bakılabilir: Saadettin Yıldız, *Arif Nihat Asya'nın Şiir Dünyası*, İstanbul 1997, MEB. Yayınları, s. 105-115.

² Bu kitapların listesi için bk.: a.e., s. 115-121.

³ Ahmet Hamdi Tanpınar, "Yastığının Rüyası", *Görüş*, nr. 2, Eylül 1930, s. 122-123; a. mlf., *Edebiyat Üzerine Makaleler*, İstanbul 1977, 2.bs., Dergâh Yayınları, s. 367.

Bunların yanında bir de çok kısa, bir veya birkaç cümle ile örülmüş, arka zeminde bazen etkileyici bir düşünce şimşegi veya kulağa küpe bir öğüt, bazen bir nükte, vurucu bir ironi veyahut bir öfkeyi keskinleştiren bir hiciv parıltısının kendisini gösterdiği nesir parçaları vardır ki, biz bu yazımızda bunlar üzerinde durmak istiyoruz.

Bu metinler Arif Nihat Asya'nın düzyazılarını bir araya getiren kitaplarda dağınık olarak yer almakla birlikte, çoğunluğu *Kanatlar ve Gagalar*'da toplanmıştır⁴.

Asya'nın bu nesir parçalarını tür olarak ne diye adlandırmak gerekir? Onun şiirleri hakkında kapsamlı bir doktora çalışması yapmış bulunan Saadettin Yıldız, çalışmasının şairin mensur eserlerinin kısaca bibliyografik künyelerine de değindiği sayfalarında bu parçalara, detaya inmeden ve bir tür adı belirlemeden, "kısa nesir" demekle yetinmiştir⁵.

Biz bu "kısa nesir" parçalarının birer edebî tür olarak birbirlerinden ayrı noktalarda durduklarını düşünüyoruz. Bunlardan bir kısmı günlük olaylardan yola çıkılarak ve çoğu kez mizah yahut hiciv çeşni de içeren, esprili gazete fıkralarıdır. Ve gazete yazıları kategorisinde değerlendirilmelidir. Arif Nihat'ın bu türden gazete yazıları, aşağıdaki iki örnekte olduğu gibi birkaç paragraftan birkaç sayfaya kadar uzayabilmektedir:

Neden?

- Şu "sayın bayan"ın herkesten daha açık gezmesi neden?
- "Sayın"ı "soyun" anlamasından!
- Peki, herkesten daha çok boyanması neden?
- "Bayan"ı "boyan" anlamasından!⁶

Pilot Bölgeler

Memlekette iktisadî kalkınma için pilot bölgeler ayrıldı.

Demokrasi terbiyesi ve güvenlik için de pilot bölgelere ihtiyacımız var.⁷

Bu kısa metinlerden bazıları ise mini hacimli "mensur şiir"lerdir. Ve yine Asya'nın daha uzun, birkaç sayfaya kadar uzayabilen diğer mensur şiirleriyle birlikte düşünülmelidirler. Aşağıya aldığımız birkaç örnek, bu kısa mensur şiirler hakkında bir fikir verebilir:

⁴ Asya'nın ilk baskısı 1945'te yapılan bu eseri, üçüncü baskıda ilâvelerle genişletilmiş ve dördüncü baskısı, *Kanatlarını Arayanlar*'la birlikte 1976'da yapılmıştır: Arif Nihat Asya, *Bütün Eserleri, Nesirler:3, Kanatlarını Arayanlar*, İstanbul 1976, Ötügen Yayınları, 293 s. (Bu yazımızda verilen sayfa numaraları eserin bu baskısına aittir.)

⁵ Saadettin Yıldız, a.g.e., s. 116-119.

⁶ Arif Nihat Asya, *Bütün Eserleri, Çekirdek: 2, Aramak ve Söyleyememek*, İstanbul 1976, Ötügen Yayınları, s.310.

⁷ a.e., s. 341.

Akdeniz

Güneyde akşam oldu...

Kararan suların adı –yine- “Akdeniz” kaldı.

Bu adı koyanları yalancı çıkarmamak için, sulara ay doğdu. (s. 282)

Hayret

Ben, üç günlük hayatımda felâketi de, sevinci de korkarak, sevinerek, fakat şaşmayarak karşıladım. Oysa ki ben, hayreti de terennüm etmek isterdim.

Hayret, bir kuş olup dalıma konsa, bir arkadaş olup elimi sıkısa, bir düşman olup yolumu kesse diye günlerce bekledim... Gelmedi.

Kitabımda hayret için ayırdığım sayfalar boş kaldı. (s. 277)

Ağaç

Çağlar, güz çağlarıdır.

Biz sükûtuna yetiştik.

Kulaklarımızı sükûtuna alıştırdın, seni dilsiz bildik.

Çağlar, güz çağlarıdır, güneş akşam güneşidir.

Ufukta gün batmadan dile gel, duyalım; gölgeni yanına çağır, bizi gölgene çağır.⁸

Fakat bu iki tasnife girenlerin dışında tutulması gereken, bir başka nesir parçaları yekûnu daha vardır ki, bunlar, çoğu kez bir, en fazla birkaç cümleden ibaret ve içinde hikmetli bir düşünce, zekice kotarılmış bir nükte yahut iyice bilenmiş bir hiciv veya ironiyi barındıran parçalardır. Bu metinler bazen geçmiş olay ve şahıslara yaptığı telmihlerle, bazen kinaye, tevriye, mecaz gibi söz sanatlarıyla, bazen sehl-i mümteni denecek kadar yalın ve keskin ifade güçleriyle “revnaklı” metinlerdir. Bu nitelikleri ile her biri birer zekâ kıvılcımı olarak değerlendirilebilecek bu cümlelerin en önemli özelliği, dediğinin ötesinde katmerli anlam çağrışımlarına da kanat açan, “şerh edilebilir” cümleler olmalarıdır.

Arif Nihat Asya'nın kültürel kaynakları arasında Türk ve İslâm klasiklerinin önemli bir yer tuttuğu malûmdur. Başta Mevlânâ ve onun *Mesnevî*'si olmak üzere, Şeyh Sadî, Ferîdüddîn-i Attar, Yûnus Emre vs. elbette onun –edebiyat öğretmenliğini de düşünürsek- çok iyi bildiği, okuyup sindirdiği şahsiyetler ve kaynakların başında gelirler. İşte bu kültürel kaynaklar etrafında konuya eğilirsek, Türk ve İslâm, hatta daha geniş bir görüş ufkuyla Doğu edebiyatlarında ağırlıklı bir yer tutan hikmetli söz söyleme yani “vecize” yahut “kelâm-ı kibâr” geleneğinin Arif Nihat'ta da karşılık bulması tabîî olarak karşımıza çıkacaktır⁹. Dolayısıyla

⁸ Arif Nihat Asya, *Bütün Eserleri, Çekirdek: 2, Aramak ve Soyleyememek*, İstanbul 1976, Ötüken Yayınları, s. 324.

⁹ Doğu-İslâm kültürlerinde “vecize”, darb-ı mesellerden farklı olarak, söyleyeni belli, özünde bir hikmet yahut dînî veya tasavvufî hakikat yatan, insanları dînî, ahlakî ve sosyal güzelliklere ve doğruluklara teşvik ve sevk etmeyi hedefleyen etkileyici cümlelerdir. Zamanla söyleyeni unutulmuş, atasözü gibi ağızlarda doluşan vecizeler de vardır. Kelâm-ı kibâr ise din büyüklerinin

bizce, onun söz konusu ettiğimiz bu cümlelerinin bir kısmını, klasik edebiyatımızın bu geleneği etrafında ele alıp, her birine yazar tarafından birer başlık verilmiş “vecize”ler olarak değerlendirebiliriz. Bu cümlelerin, böyle kendilerine özgü, orijinal başlıklar taşıyor olması, geleneksel edebiyatımızda rastlamadığımız bir durumdur ki, bunu Asya'nın vecize üzerinde yaptığı küçük ama önemli bir değiştirme tutumu olarak tesbit etmek gerekir. Aşağıdaki birkaç örnek, konuyu daha iyi gösterecektir:

Gazeteler

Gazetelerin kılıbığı olan idareler, gazeteleri yabana atanlardan daha çok zarara uğrarlar. (s. 17)

Işık

Işığı önüne al, yürü! Gölgen arkadan ister gelsin, ister gelmesin. (s. 27)

İhanet

Maziye ihanet edenler, âtiye de ihanet etmiş olurlar. (s. 27)

Bu cümlelerin arasında birer atasözü yalınlığında ve tadında karşımıza çıkanları da mevcuttur:

Balık

Balığı deniz tutmaz (s.9)

Taş

Pirincinde siyah taştan korkma, beyaz taştan kork! (s. 17)

Yazı-Tura

Silik parayla yazı-tura atılmaz. (s. 18)

Bu “vecize” adlandırmasını, aralarındaki kimi küçük farkları göz ardı edersek, Batı edebiyatlarındaki “aforizma”larla birlikte de düşünmemiz mümkündür. Arif Nihat'ın edebî kimliğini yapan öğeler arasında elbette Batı edebiyatının da varlığını unutmazsak, bu düşüncemizde haksız çıkmayız. Zira klasik edebiyatımızın vecizelerinin yanı sıra, XIX. yüzyıldan itibaren Batı edebiyatının aforizma türü de bizim yazarlarımız arasında tanınmaya ve benzerleri oluşturulmaya başlanmıştır¹⁰.

yahut âlim ve fâzıl kimselerin öğüt verici, ahlâkî, islah edici cümlelerine verilen isimdir ki, vecize ile aynı anlama geldiği söylenebilir. Kelâm-ı kibâr denilince akla ilk gelen isim Hz. Ali'dir. Tahirül Mevlevî vecizeyi “İcâz tarikiyle söylenmiş, elfâzi az, mânâsı çok kelâm” diye nitelemektedir. (bk.: *Edebiyat Lügati*, İstanbul 1973, s. 179).

¹⁰ Aforizma, Batı'da ilk defa Hipokrat'ın *Aphorismus* isimli kitabında ve daha çok insan sağlığının korunmasına yönelik tavsiyeleri ifade için kullanılmıştır. Daha sonraları Batı kültüründe hukuk, siyaset, edebiyat, sanat gibi alanlarda da benzeri özlü deyişler için aforizma tabiri kullanılır olmuştur. Aforizmalar, bizdeki vecize yahut kelâm-ı kibâr geleneğinden farklı olarak, daha çok dünyevî işlere yönelik tavsiyeleri ve felsefi açılımları içerir. Her zaman genel doğrular olma gibi bir kaygıları yoktur. Söyleyenin subjektif hükümlerini de içerebilir ve hacim itibarıyla bu hükümler birkaç cümleye taşabilir. Söyleyenleri her zaman için bellidir. (Bk.: Joseph T. Shipley, *Dictionary of World Literary Terms*, London 1970, s. 17.)

Bu dönemde vecize ve aforizmanın her ikisini de karşılayacak biçimde “cümel-i hikemiyye” tabiri de karşımıza sık sık çıkar, devrin gazete ve dergilerinde bu tür cümlelerin toplandığı sütunlara yer verilmeye başlanır. Bilhassa Cenab Şehabeddin’in *Tiryaki Sözleri* isimli eseri, edebiyatımızda aforizmalar toplamından oluşan önemli bir eserdir.

İşte Arif Nihat’ın bu tür cümlelerinin bir kısmını, gerek ifade tarzları, gerekse muhtevalarındaki açılımlar itibarıyla (çok net bir vecize-aforizma ayırımına gitmeden) böyle vecize/aforizma kategorisinde ele alabiliriz.

Bununla birlikte, bu kısa nesir metinleri arasında yine de, vecize yahut aforizma çerçevesine dahil edemeyeceğimiz, dînî, ahlâkî yahut dünyevî bir nasihat, bir ilke veya bir tavsiyeyi dile getirmeyen, bir hükmü yüklenmeyen örnekler de yer almaktadır ki, bunların, çoğunlukla bir espri etrafında oluşmuş, bir nükteyi, bazen bir ironi şemmesini taşıyan küçük değiniler olmalarından yola çıkarak, “nükte” yahut “fantezi” diye adlandırılabilirdi kanaatindeyiz. Necip Fazıl’ın ikişer mısralık nükteli, etkileyici şiirleri için kullandığı, aslında bir müzikal terim olan “noktürn” de bu tür metinler için düşünülebilir.

Bu üçlü açılım çerçevesinde bakarsak, bu türden kısa metin parçaları kategorisinin de bizi XIX. yüzyıl Türk edebiyatı içerisinde, Direktör Âli Bey’in *Lehçetü'l-Hakayık*'ına¹¹ yahut Mehmed Celâl'in *Sevda Lûgati*'ne¹² kadar götürdüğünü söylememiz de mümkündür. Fakat Arif Nihat Asya'nın metinleri, bu iki eserdekilerden çok daha zengin çağrışımlı ve işlenmiş, vurucu nesirlerdir.

Arif Nihat’ın bu çeşit kısa nesirlerine de birkaç örnek verelim:

Renk

Bu filmi, artistin gözlerinin rengi için renkli yaptık... Değerdi. (s. 23)

Öksüz

Benim öksüzlüğüm Hazret-i Âdem’in ölümüyle başlar. (s. 29)

Kul

Kulun olarak doğmasaydım, kendiliğimden gelir, fahrî kulun olurum Allah’ım! (s. 18)

Tespîh

Küçülmüş Yunus’un “dertli dolab”ı, “çıtır pıtır” olmuş “yalap yalab”ı. (s. 33)

Asil

Onlar asil doğmuşlar çocuğum.

Bize de asil ölmek kalmış. (s. 34)

Sakız

Tespîh, elin sakızıdır. (s. 14)

¹¹ Direktör Âli Bey, *Lehçetü'l-Hakayık*, İstanbul 1315/1897, Düyûn-ı Umûmiye Matb.

¹² Mehmed Celâl, *Sevda Lûgati*, İstanbul 1912, 176 s.

Kelebek

Tezhipçinin penceresinden bir kelebek girdi:

- Kanatlarımın yaldızını tazeler misin? dedi. (s. 12)

İster vecize yahut aforizma, isterse nükte, fantezi veyahut noktürn diye değerlendirilsin, Asya'nın bu kısa nesir parçalarının tamamında bizi karşılayan temel bir özellik vardır ki, bunların olanca kısalıklarına rağmen derinlikli, anlam açılımlarına müsait, az sözle çok şey söyleyen metinler olmalarıdır. Yazar bunu yaparken teşbih, teşhis, intak, kinaye, mecaz, tevriye ve telmih gibi söz sanatlarına yoğun olarak baş vurur. Bilhassa bu sonuncusu, Türk, İslâm veyahut Batı tarihinden hatırlanan olay ve kişilerle sık sık karşımıza çıkar ve metinler vurucu etkilerini ve kısalıklarına rağmen söz konusu anlam genişlemelerini aşağıdaki birkaç örnekte olduğu gibi, çoğu kez bu telmihlere de borçlu olurlar:

Diyojen

Çölde Diyojen'e rastladım.

- Gölge eyle, başka ihsan istemem! diye yalvardı bana. (s. 17)

Arşimed

Dünün Arşimed'i "Buldum!" diye haykırmıştı. Yarının Arşimed'i "Kaybettim!" diye haykıracaktır. (s. 27)

Nuh

Bu dünya, düşmanlarını da gemiye alacak bir Nuh ister. (s. 14)

Güiver

Cüceler memleketinde bütün aylar şubattı. (s. 14)

Var Olmak

Düşünüyorum, öyleyse varım. (s. 10)

Arif Nihat'ın bu metinlerinin bir kısmında başlık yalnızca bir etiket iken, bazı cümlelerde ise ifadenin organik bir parçası olarak metnin anlamını tamamlayan bir özellik gösterir. Başlığı cümlemin üstünden çıkarıp attığımızda, anlam eksik kalır. Şöyle ki:

Süveys

Balıkların yolunu kısaltmak için, develerin, atların, ceylanların ve çöl aslanlarının yolu feda edildi. (s. 11)

Hürriyet

Bir uçurtma bilirim, şikâyeti ipindendi. (s. 29)

Belkemiği

İnsanlar da tespih esasına dayanılarak yaratılmıştır. (s. 9)

Dolu

Tespihin mi koptu Yarabbi? (s. 20)

Hiciv ve öfke, Arif Nihat Asya'nın bu metinlerinde sık sık bizi karşılar. Cümleler hızını zaman zaman yükledikleri bu yükten alırlar. İroni yahut hiciv rengi (buna mizah dozunu da katabiliriz) ekseriya sosyal temalı sözlerde eleştirel bir perspektifi pekiştirme amacına yönelik olarak kullanılmıştır. Meselâ:

Çıra

Çıra gibiydiler: İsleri ışıklarından çoktu. (s. 29)

Orası

Orada iyi bir adama rastlarsan, bil ki oralı değildir. (s. 36)

Gece

Ay yoktu, yıldız yoktu... Sansür edilmiş bir geceydi bu. (s. 36)

Ceza

Hakim, bayrağa söven suçluyu bayrak direğiyle dövülmeye mahkûm etti. (s. 25)

Bununla birlikte, bu türden sözler arasında Arif Nihat'ın bilhassa öğretmenlik yaptığı dönemlerin Millî Eğitim Bakanlarından Hasan Âli Yücel ile aralarında geçen ve kimi hikâyeleri anlatılagelen şahsî polemiklerine atıfta bulunanları da gözden kaçırmaz:

Konuşmak

"Büyük adamlarla konuşmasını bilmiyor." demişsin. Bilmiyor; bu onun suçu... Kendini büyük adam bilmek; bu da senin suçun. (s. 39)

Alkış

Sana da birgün eller kakhaha olup gülecek. "Alkışlandım" diyeceksin. (s. 40)

Ağız

Ey paçalarımın çamurundan bahsedene adam, ağzında paçalarımın işi neydi? (s. 41)

Yukarıda bu metinlerin anlam açılımlarına müsait, şerh edilebilir cümlelerden teşekkül ettiğini birkaç kez söyledik. Gerçekten de Asya bu cümlelerin bazılarında, küçücük bir temaslara, mini bir örnekleme veya değini ile buzdağının su yüzündeki görünen kısmına işaret etmiş, gerisini okuyucunun adeta serbest çağrışımlarına, bakış açısına, birikimine bırakmıştır. Bu metinleri etkileyici yapan özelliklerden birisi de budur.

Söz gelimi, modern teknolojinin, yaşayışımızı kolaylaştırmak adına hayatımıza soktuğu âlet edevat kalabalığına rağmen, "insanî" olanı, insanın insana yaklaşımındaki sıcaklığı göz ardı etmesinin çarpıcı bir eleştirisi olarak yorumlayabileceğimiz şu sözü ne güzeldir:

Termometre

Ana kucağının sıcaklığını kalorifer sıcaklığından ayırt edemeyen zavallı âlet! (s. 49)

Yahut “Geçit” başlıklı şu kısacık cümle, ne mazi şuuruna, tarih merak ve sevgisine, ne de gelecek kaygısına sahip, “günü yaşama” felsefesi ile magazin kültürünün yoğurduğu günümüzün “meselesiz” nesillerinin ne keskin hicvidir:

Geçit

Ayağa kalkın! Geçmiş masalda, geleceği falda okuyanlar nesli geliyor! (s. 38)

Kimi mahkemeler vardır ki, dâvâları, Ziya Paşa'nın “Kâdı ola dâvâcı ve muhızır dahi şahit/Ol mahkemenin hükmüne derler mi hiç adâlet” beytindeki gibi göstermeliktir. Sonucu başından belli yargılamalar gerçekleştirir. Böylesi mahkemelerin gelecek celselerinin zaptının ne olacağı da şimdiden belli değil midir?

Zabıt

Geçen celsenin zaptını okumakla ne diye yoruyorsun kendini kâtip? Gel, ben sana gelecek celsenin zaptını okuyayım. (s. 28)

Fuzûlî, İslâm-Doğu mistisizminin adeta özeti olacak biçimde “Aşk imiş her ne var âlemde/İlm bir kıl ü kâl imiş ancak.” demişti. Hikmet ise, “Kendini bilen, Rabbini bilir.” diyordu; gerçek ilmin, Yûnus'un diliyle, “kendini bilmek” olduğunu söylüyordu. Öyleyse “kendini bilmeyen” âlim ve -hadi giderek bakış açımızı genişletelim, biraz daha kanatlanalım-, insanı “öz”ünden koparan, maddeye denk tutan materyalist bilim anlayışı, Mevlânâ'nın *Mesnevî*'de anlattığı “Fil ile Körler” hikâyesindeki körlerin durumunu ortaya koymaz mı?

Âlim

“Fille Körler” hikâyesinde sen filin neresini tutmuşsun? (s. 28)

Tevazu ne güzeldir. Samimiyet, dostluk ve kanaat ise ondan da güzel:

Tabla

Bizi çevresinde toplamaya bir sigara tablası da yeter. (s. 26)

Örnekleri çoğaltmamız mümkündür. Daha doğrusu, Asya'nın bu türden cümlelerinin her birini böylesi şerhlerle genişletebilmek mümkündür. Fakat bütün bu yalın ve duru söyleyişin arkasına kendisini saklamış olan bu genişleyebilirliğin söylediği bir şey vardır ki, o da Arif Nihat Asya'nın şairliğinin yanı sıra ve ondan belki de hız alarak, hassas bir algılama yetisi, keskin bir zekâ, zengin çağrışım katmanları ve söz sanatları ile işlenmiş, fazlalıklardan arınmış ve pırıl pırıl bir Türkçe ile kaleme aldığı bu kısa nesir parçalarının da diğer uzun soluklu nesir örnekleri gibi, onu Türk nesrinin usta kalemleri arasına kattığıdır.

Kaynakça

- Asya, Arif Nihat, *Bütün Eserleri, Nesirler:3, Kanatlarını Arayanlar*, İstanbul 1976, Ötüken Yayınları, 293 s.
- Asya, Arif Nihat, *Bütün Eserleri,Çekirdek: 2, Aramak ve Söyleyememek*, İstanbul 1976, Ötüken Yayınları, s.310
- DirektörÂli Bey, *Lehçetü'l-Hakayık*, İstanbul 1315/1897, Düyûn-ı Umûmiye Matb.
- Mehmed Celâl, *Sevda Lûgati*, İstanbul 1912, 176 s.
- Olgun, Tahirül Mevlevî, *Edebiyat Lûgati*, İstanbul 1973, s. 179.
- Shipley, Joseph T., *Dictionary of World Literary Terms*, London 1970, s. 17.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi, “Yastığımın Rüyası”, *Görüş*, nr. 2, Eylül 1930, s. 122-123.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi, *Edebiyat Üzerine Makaleler*, İstanbul 1977, 2.bs., s. 367.
- Yıldız, Saadettin, *Arif Nihat Asya'nın Şiir Dünyası*, İstanbul 1997, MEB. Yayınları, 671 s.